

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Kulturvidenskab, s. 41. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1836_563-txt-shoot-idm1512.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fæderne-Landet og Moders-Maalet.

- ¹ Rede har Fuglen og Ræven har Grav,
Geffion Gamle kun Pose og Stav!
Dronningen tigger for hver Mands Dør,
 Har dog sit *Væsen* endnu som før;
Marken var hendes med Ager og Eng,
Arvingen lever, den liden Smaa-Dreng,
 Ham gienner Ingen af Vangen med Staal,
 Kunde han bare sit *Moders-Maal!*

Vel er jeg ingen Ven af at udtvære Skjalde-Sproget, men skal ovenstaaende *Rune* ikke være de fleste Læsere aldeles *mystisk*, maa jeg dog nok finde mig i at tilføie, at ved "*Geffion Gamle*", i Kong *Skjolds* Dage *Leire-Dronning*, menes her "*Fæderne-Landet*" i moderlig Skikkelse og ved "hendes lille Søn" folkelig "Dannelse og Oplysning" der, uden ret Fortroelighed med *Moders-Maalet*, umuelig kan komme til Kræfter.

Hvad nu dette vort *Fæderne-Land* angaaer, da kiender neppe nogen *Bog-Orm* det bedre end jeg, fra Yderst til Inderst; thi jeg er født i *Skoven* og legede som Barn mellem *Sællands* 43 Bøge, voxde saa op paa *Jyllands* sorte Hede og morede mig kostelig med Lyng og Krat og Lyse-Klyne, sværmede i min Ungdom paa *Langeland* ved Hav-Fruens Trylle-Bælte, og graaner nu i *Hoved-Staden* ved det stoute *Øre-Sund*, medens Runerne fra Brænd-Old og Høj-Old og Munke-Bogstaverne fra Middel-Alderen i deres *livligste* Skikkelse (altsaa *Fæderne-Landets Historie*) var i *trediv*e Aar mine Yndlinger. Vist nok er jeg *partisk* for "Danmarks frugtbare Herlighed", og kiender af egen Erfaring kun lidt til *fremmede* Lande, men i Bøgerne om de Ypperste er jeg dog temmelig be vandret, og i mine *mest* upartiske, *mindst* patriotiske Løbe-Dage gjorde jeg dog en udflugt over *Nord-Søen* og sammenlignede ret koldsindig *Hav-Fruen* ved *Øre-Sund* med *Ælve-Dronningen* ved *Thæmsen*, *Frederiksberg-Bakke* med *Richmond-Hill*, *Møens Klint* med "Albions hvide Kyster", og det *Danske Paradis* i *Sælland* med det *Engelske* i *Devonshire*. Herved fandt jeg virkelig udenlands det Kiønne meget mindre og kun det Stygge meget større, saa naar jeg undtager *Politiets* elskværdige Beskedenhed, Endeel af *Fortougene* i *London* og *Veiene* overalt, *Ligegyldigheden* for alt det *Fremmede*, Man ei med *Fordeel* kan tilegne sig, men først og sidst *Kræfternes fri og levende 44 Virksomhed* i alle Retninger, lutter Ting som her lod sig ypperlig efterligne, da veed jeg slet ikke hvad det lille *Danmark* skulde misunde det store, berømte, hovedrige *England*; men næst dets urimelige *Stats-Forfatning*, der kun passer for de "*Urimeligste* af alle Mennesker", var der vist intet *Engelsk*, vi nødigere skulde efterlignet, end det eneste *Tvungne* paa Øen, nemlig *Fattig-Væsenet*, denne konstige Afgrund, der kan opsluge selv *Englands* Rigdom, uden at den fylder det Mindste deri. * Vil Man see overflødig Beviis, da læse Man den *Parlamentariske Oplysning: Report of the Poor Laws.* .

Komme vi nu til *Moders-Maalet*, da er jeg saa gammel en Arbejder deri baade med "*Mund og Pen*", at Man neppe vil nægte mig *Stemme-Ret*, og skiøndt jeg i dette Stykke naturligviis er *uhyre partisk*, og har ret med Flid lige til over "*de Fyrre tive*", skyet selv kun at "tydskes", saa har jeg dog endnu Smagen i Munden af den forgiftige *Latin*, jeg for en heel Menneske-Alder siden spyttede ud, sværmede siden en Tidlang for *Islandsken*, har været drevet af min historiske Natur og Syssel til at befatte mig endeel med fremmede Sprog, og har omsider i en Række af Aar 45 ordenlig lagt mig efter *Engelsk*, som er det Sprog en *Dansk Latiner* bedst kan faae i sin Magt, og efter alt dette tør jeg godt vove at gientage *alle* mine Lov-Taler over *Moders-Maalet*, uden at frygte for noget Skulder-Træk af Fremtidens anderledes veloplyste Sprog-Granskere. Jeg troer saaledes virkelig, at alt *Smukt* og *Godt* lader sig oversætte paa *Dansk* uden at tabe det Mindste, medens det *bedste Danske* ei lader sig oversætte paa noget Sprog, end ikke paa *Engelsk*, uden i det Mindste at tabe det Halve, thi det gaaer med *Hav-Fruens* Sprog, ligesom med Havet, der er *levende tilbunds* og lige *naturligt* i alle sine mangfoldige Skikkelser: fra det mildeste Hav-Blik til den mest oprørte Sø-Gang.

Dog, Man skrive kun frit Saameget heraf som Man lyster paa min *Partiskheds* Regning, thi jeg har dog endnu ikke truffet nogen *Fremmed* med mindste *Stemme-Ret*, der jo strax indrømmede, at

- ¹ Danmark, deiligst Vang og Vænge,
 Lukt med Bølgen blaa,

er et meget *smukt Land*, og *Dansken*, især paa vort *smukke Kiøns* Læber, et sødt Sprog, i vore *Skjalde-Bøger* vidunderlig rigt og dybt, bøieligt og klangfuldt, saa blev Sagen rigtig drøftet, kan jeg neppe tvivle om, de *Fremmede* jo Alle, 46 næst deres *Eget*, vilde prise *Danmark* og *Dansken*, ligesom de Græske Høvdinger *Themistokles*. Men selv om Dette var for meget sagt, har dog det *smukke Danmark* og det søde *Moders-Maal* unægtelig for *Danske Folk* det mageløse Fortrin at være *deres Eiendom*, saa det var Synd at fortænke dem i,

at de i Grunden, ligesom alle andre Folk, foretrække dem vidt for hele den øvrige Verden med alle Dens Tunge-Maal. Dette *Grund-Træk*, der er uadskil leligt fra enhver *Folke-Natur* i *levende Live*, skulde jeg derfor slet ikke udhæve, men kun forudsætte, dersom ikke denne naturlige *Forkiærlighed* for *Fæderne-Land* og *Moders-Maal*, med Alt hvad dertil hører, sagdes at være forsvundet hos os for mange Tider siden.

Gjerne gjorde jeg en Spas deraf, og spurgde, hvor *den Forkiærlighed* da vel skulde være vandret hen, da Man dog ingensteds udenlands har sporet den; men dertil er *Skinnet* dog for meget *imod Danmark* og *Sagen* for alvorlig, derfor maa jeg nævne det Vigtigste, Man kan anføre for den *Æventyrligste* af alle Udvandringer og vise, det er til Lykke dog kun et, trods al Sandsynlighed, urimeligt og ved sin umaadelige Længde høist kiedsommeligt *Æventyr*.

Man siger nemlig, at Alting i *Danmark* sy47nes med den største *Selv-Fornægtelse* at være indrettet deels efter de *Fremmedes Bekvemmelighed* og deels efter deres *Smag*, og at det er aabenbar i *Folkets Aand* eller *Aandløshed*, da de Dannede sædvanlig veed meget bedre hvad alle Departementerne i *Frankrig* og *Gouvernementerne* i *Rusland* hedde, end hvor *Salling* og *Thy* er at finde, og er nær ved at bede selv *Rus* og *Polak* om Forladelse fordi de ikke kan tale hans Sprog, medens de vilde finde det latterligt, om nogen *Fremmed* undskyldte sig for, at han *ei kunde deres*.

Paa lidt Overdrivelse nær er dette nu vist nok en *Kiends-Gierning*, og *Kiends-Giærninger*, siger *Engelsk-Manden* med Rette, er haardnakkede *Krabater (facts are stubborn things,)* saa det vil jeg helst lade staae ved sit *Værd*, til det, som jeg haaber, falder bort af sig selv; men jeg paastaaer dristig, at jo mere *Skinnet* er imod os, des stærkere maa *Forkiærligheden* i *Grunden* have været, siden vi *endnu* har et selvstændigt *Fæderne-Land* og et i *Bog* som i *Mund* fra ethvert *Andet* med *Æren* kiendeligt *Moders-Maal*.

Var nemlig end vort *Fæderne-Land* ligesom *Engelsk-Mandens*, *aldeles* "lukt med *Bølgen blaa*", saa kan Man dog nok begribe, at havde vor *Føielighed* mod de *Fremmede*, vor Om hyggelighed 48for deres *Bekvemmelighed* og vor *Beundring* af deres *Smag* været *grændseløse*, da vilde de for længe siden have giæstet os saa *mandstærke*, at der til deres *Bekvemmelighed* og ifølge deres *Smag* maatte være udøvet en *ganske anden* *Selv-Fornægtelse* og foretaget langt anderledes *giennemgribende Forandringer* "fra *Borgen til Hytten*", end dem vi har været artige nok til selv at falde paa eller føielige nok til at finde os i. At "*Bølgen blaa*" ligesaa vel aabner som lukker for slige selvbudne *Giæster*, det har *England* fordem inderlig følt, og senere klarlig beviist, ogsaa for os, og da nu desuden, som det lyder i *Visen "Leddet er af Lave"* ved det andet *Marke-Skiel*, saa kan det dog umuelig være *Andet* end *Blænd-Værk* med et lille *Folks Mangel* paa *Fædernelands-Kiærlighed*, der under saa farlige *Omstændigheder* selv ligesom vinkede ad de *Fremmede*, og dog er blevet det *ældste* aldrig undertvungne, *selvstændige Folk i Europa*. *Engelsk-Manden* følte det ogsaa selv den første *Skiaer-Thorsdag* i det *Nittende Aarhundrede*, at vor bekiendte *Føielighed* først indtraadte, da han gav efter, og da han siden "for at lette os den" særdeles baade anstrængede og skyndte sig, svarede den dog ingenlunde til hans *Forventning*; thi at *Hoved-Staden* heller vilde lægges i *Aske* og miste sine flydende *Mil49lions*, end lade sig med *Trudsel* gjøre værgeløs, og at *Danmark* heller vilde udholde en *aldeles* fortvivlet *Syvaars-Krig*, end tage *Sællands-Toget* for *Venne-Besøg*, det er et *verdeshistorisk* *Vidnesbyrd* om grundig *Fædernelands-Kiærlighed*, hvori *Mellem-Spillet* med "*Kiøge Høns*" gjør ikke mindste *Skaar*. *Hunger* er et haardt *Sværd*, siger *Ord-Sproget* med Rette, og har *Danmark* i *Syvaars-Krigen* for sin *Selvstændighed* trodset selv det, ja, trodsede *Mange* af *Dets Sønner* det ret øiensynlig paa *Fange-Skibene*, da tør vi nok sige, der er nys lagt et "*Mad-Offer*" paa *Fæderne-Landets Alter*, der endnu gyldigere end alle de forrige "*Slagt-Offere*" bevidner *Hengivenhed* til det *Yderste*, og har vi, ved *Vold* paa vor egen *Natur*, selv gjort os dette *Offer* tungere end det i sig selv var, da var det vist nok et stort *Misgreb* men forhøier dog *Triumphen*.

Ja, hvad det mishandlede og uhyre miskiendte *Danmark*, netop i *dette Aarhundrede*, med *Dets folkelige Konge*, taalmodig har lidt for sin gamle *Selvstændighed*, det vil *Lykken* erstatte og *Efter-Slægten* beundre, og ved *Syvaars-Krigens* Ende, da hele *Europa* overvældede os som *Napoleons* *Med-Skyldige*, skiøndt de hos os ei fandt en *Trevl* af hans *Bytte* men kun *Spor* af hans *Ørne*, 50da stod jeg, begejstret for *Fæderne-Landet*, midt i *Kredsen* af *Danmarks* boglærde *Ungdom*, saae deres *Øine* tindre og deres *Kinder* gløde saavel som mine, og kan virkelig ei skiønne rettere, end at paa første *Vink* vilde hele *Danmarks* vaabenføre *Ungdom* indviet sig til et blodigt *Offer*, hvis *Mage* Man forgiæves skulde søgt i hele *Verdens-Historien*, og det til et *Offer* ei engang for *Fæderne-Landet* i *strængeste* *Forstand*, men for det ogsaa mageløse "*Tvilling-Rige*" i *Norden*, der gennem *Aarhundreder* syndes kun at have een *Sjæl* i to *Legemer*. *Norge* var imidlertid dog *ingen Deel* af *Danmark*, og selv for den kiæreste *Broder* havde dette ham unyttige *Offer* været for stort, saa dømde *Forsynet*, og *Dets Dom* er alt retfærdiggjort; men det er derfor lige vist, at skiøndt den *Danske Fædernelands-Kiærlighed* fik *Skinnet* imod sig, har den dog *Sandheden* for sig, hvad heller *Ingen* vil nægte, saasart vi kun vove at vise os til daglig *Brug*, som vi er, saa *Fædernelands-Kiærligheden*, som er *Sjælen* i vort *Folke-Liv*, ogsaa bliver det i alle vore *Indretninger* og bliver *General-Nævneren* til alle vore *Brøker*. Og det vil nu sikkert skee, vort *Løsen* vil blive: *Danmark fremfor Alt*, og saa de *Fremmede*, eftersom de skikke sig imod os; thi hidtil har de gjort gamle *Danmark* al den *Ulykke* 51de kunde, og kan da, naar de blive allervredest, ei gjøre det værre, og det kan ei gaae værre end at vælte, hvad *Enden* maatte blive, naar vi blev ved at føie de *Fremmede* paa *Fæderne-Landets* *Bekostning*. Man tale saa meget og saa smukt, Man vil, om den *strænge Retfærdighed* og den *rene Dyd*, men naar *Fæderne-Landet* gaaer til *Grunde*, hvad give de *Fremmede* og hvad giver den *strænge Retfærdighed* saa os og vore *Børn* for det? Giør imod *Andre* hvad du

selv vil hændes og have, det er *Folke-Ret* saavel som *Menneske-Ret*, men er det Alt hvad vi kan kræve og langt meer end vi har nydt af de *Fremmede*, hvi skulde vi da være saa unaturlig haardhjertede eller saa latterlig ærgjerrige at kræve Meer af os selv?

See, det var *Fæderne-Landet*, og nu *Moders-Maalet*! Hvad det har maattet døie, siden *Saxo* alt i *Valdemar Seiers Dage* skrev *Danmarks Krønike* paa udmærket *Latin*, det kan min Pen ligesaa lidt beskrive, som Alt hvad " *hin gamle Ask* " har maattet lide, hvis *Bul* trøskes, hvis *Blade* afædes, hvis *Rod* forgnaves, og til hvis *Ulykke* baade *Ørn* og *Egern* oplægge Raad; men hvad *Dansken* efter *sexhundrede Aars Trældom*, under *Latinens* sønderknusende Aag og *Tydskens* ubarmhjertige *Svøbe*, endnu er og 52kan blive, det veed jeg omtrent, og var det vel mueligt, at *Dansken* endnu kunde være et levende Sprog, ei blot for *Bønder* og *Børn*, men for *Kongen* og alle hans *Skjalde*, dersom ikke *Folket*, trods al tilsyneladende *Ringe-Agt*, dog havde elsket det ret af *Hjertens Grund* og holdt det i *Hævd* som sin *Øie-Steen*. Nei, var det til *Beundring* selv for *Engelsk-Mænd*, som de *Danske* sloges efter *firsindstyve Aars Fred*, da skal det visselig blive til *Beundring* for al *Verden*, hvordan de *Danske Skjalde* brugde *Moders-Maalet* i *Slutningen* af det *Attende* og *Begyndelsen* af det *Nittende Aarhundrede*! Saa *folkeligt* og saa *fædrelandsk* et *Skjalde-Chor*, tør jeg, paa *historisk Ære* og *Samvittighed*, forsikre, der blev ei hørt i noget andet Land, siden *Sangerne* i *Hellas* forstummede, og hvad er der dog mellem *Himmel* og *Jord*: fra *Tankens* høieste *Flugt* til dens letteste *Svæven* over *Blomster* i *Enge*, og fra *Dønnet*, som ruller i *Sky*, til den sagte hviskende *Lyd* i *Hjerte-Kamret*, som disse *Skjaldes Moders-Maal* ei kunde udtrykke baade levende, liflig og lystelig! Og hvor fik nu *Skjaldene* det fra? De forskrev det dog vel ikke fra fremmede Lande, hvor *Ingen* forstaaer det! De læste sig dog vel heller ikke til det i den forbistrede *Latinske Grammatik* og de forgiftige *Romerske Classiker*! Med *Øret*, som dertil dannes³des under *Moders-Hjerte*, opfangede de dog vel hos *Folket* hvad *Folket* forstaaer og erkjender for *Sit*, eller smeddede de *Nyt* af samme *Malm* og med samme *Klang*, da var det dog vel *Folke-Aanden*, som lærde dem den *Konst*. Altsaa er *Folke-Aanden* endnu ligesaa lidt forsvundet, som *Folke-Hjertet* er isnet, men har tvertimod netop i vore *Dage*, trods den " *sorte Død* " som er " *den Latinske Stil* ", lyslevende beviist ikke blot sin *Nærværelse*, men sin *Magt*: har ført det store *Ord*, saa baade *Latinen* og *Tydsken* forstummede paa *Marken*, har ærlig stræbt, skiøndt hidtil rigtig nok forgiæves, at give *Folket* igien hvad *Folkets* er: en opladt *Mund* til at udtrykke Alt hvad *Det* har af *Naturen* eller kan dog levende tilegne sig og landsforvise *Resten*. Ja, hvor urimeligt det end klinger, at hele *Moders-Maalets* *Rigdom* i vore *Skjalde-Bøger* er fundet i *Folke-Munden*, samlet af de *Fattiges* *Skjærve*, saa er det dog nødvendig sandt, og hele *Hemmeligheden* stikker i *Skjalde-Øret*, der er saa letnemt, at det opfanger enhver folkelig *Tone* i hele sin naturlige *Klang*, og er saa paaholdent, at det slipper aldrig nogen *Fange løs*. Der er saaledes visse *Danske Ord-Sprog*, saavel som mangfoldige ægte *Tale-Maader* og *Udtryk*, som jeg bestemt veed kun at have hørt en eneste *Gang*, tit kun i min *Barndom*, og derfor er jeg rigtig nok des vissere paa, at blev *Folke-Mundens* sorte *Armod* ikke endnu i vor *Tid* afhjulpet med den *Rigdom*, vi paa en skikkelig *Maade* har stjaalet fra den, da kom den aldrig til *Opreisning*; men det beviser kun, at *Naturen* nu trænger til *Konstens* *Hjelp*, ingenlunde, at nogen *Folke-Natur*, med de konstigste *Fiende-Vaaben* imod sig, hidtil saa godt som den *Danske* har hjulpet sig selv!

Slutningen bliver altsaa, at skiøndt *Danmark*, underkuet af *Latinen* og hærget af *Tydsken*, for mange *Aarhundreder* siden glemde *Navnet* paa sin gamle *Dise*, *Fruen* med *Fjeder-Hammen*, der lærde *Skjalden* *Elskogs-Viser*, men deelde dog ogsaa daglig paa *Kæmpe-Valen* halvt med *Odin*; saa fandtes dog endnu i det *Nittende Aarhundrede* *Danmarks Skjalde* i samme *Dises* *Fjeder-Ham*, mægtige til at fare i den hvorhen de lystede; paa deres *Tunger* fandtes de samme smeltende *Toner*, naar de sang sødt om *Glæden* i *Løn*, sang *Dansk* om *Kiærligheds Lykke*, uden at dog *Bjarke-Maalet* heller var dem over *Magten* eller de for stakaandede til at blæse *Lyd* i *Gjallar-Hornet*, saa det kan endnu blive godt med Alt hvad *Moders-Maalet* har lidt og tabt, naar det blot kan faae *Lov* til at forplante sig levende paa *Marken*, som det lever endnu, adspredt hos *Folket*, men kun samlet hos sine *naasturlige* *Præster* og *Propheter*, som *Skjaldene* er. Vi havde ladt os indbilde, at det kunde skee med " *Pen og Blæk* ", men det er soleklart, at dermed smøres et *Folk* kun om *Munden* og gaaer *Glip* ad sit *Arve-Gods*, har derfor det *Danske Folk* endnu *mindste Kiærlighed* til sit deilige *Moders-Maal*: til den naturlige, flydende, fyndige *Maade* at udtrykke sig paa om Alt hvad der er i deres *Hjerte* og løber om i deres *Hoved*, da lægge *Det Beslag* paa sine *Skjalde*, mens det har dem levende hos sig og pine paa en skikkelig *Maade* ud af dem Alt hvad de paa samme *Maade* har stjaalet, til de blev rige, og som de dog meget heller maa give de rette *Eiermænd* tilbage, mens de leve, end tage i *Graven* med sig eller grave ned i *Bøgerne* og gaae igjen som *Spøgelser* at vende! Ja, nu vil det rigtig nok vise sig, om det er med *Folkets Minde*, at *Latinen* har hersket herinde *sexhundrede Aar*, men saasandt som de i *Roskilde* hver ken talde *Latin* eller stemmede for den, saa vist vil *Folke-Stemmen* ogsaa være for en *Dansk Høi-Skole*, jo før jo heller, hvor *Alting* dreier sig om *Konge* og *Folk*, *Fæderne-Land* og *Moders-Maal*, og hvor *Skjaldene*, som besang *Konge* og *Fæderne-Land*, med *Ordet*, de tog *Folket* af *Munden*, nødes til at gjøre *Gavn* baade for *Føden* og for *Æren*, men *snødes* naturligviis, som *fribaarne* *Dannemænd* og *lunefulde* *Personer*, kun dertil af *Folke-Aanden*, drives kun af *Fædernelands Kiærligheden* som *giæster*, og af *Udsigten* til *Udødelighed* paa *Folkets Tunge*, som fortryller dem.

Man kan nok tænke, jeg veed, hvor latterligt det vil forekomme Mange at tale om " *Skjaldene* ", som *Folkets Lærere*; men kunde ikke engang jeg hæve mig over den *Latter*, hvordan skulde da *Folket*, saa jeg vil ikke gjøre *Andet* for at dæmpe den, end ganske tørt anmærke, at *Talen* jo her slet ikke er om at opelske *Læse-Heste* eller at forberede til " *Examen* ", men blot om at vække og nære *Fædernelands-Kiærlighed* og

skaffe Styrke og Rigdom i *Moders-Maalet*, og havde de *Classiske Lærde* været dygtigere dertil end de *Danske Digtere*, da havde de dog vist skrevet bedre paa og for *Moders-Maalet* og for længe siden talt godt Dansk paa Høi-Skolen istedenfor slet Latin. Vil Man altsaa i vore Dage have en Dansk Høi-Skole, hvor *Fædernelands-Kiærlighed* skal aande og *Moders-Maalet* blomstre, da maa Man takke Gud for Skjaldene og tillade dem, om de kan, ogsaa at afvinde Folket lidt Yndest baade for deres fæderlandske Viser og hvad der ellers findes i deres Skjalde-Bøger. Og hvem kan heller have Noget derimod at indvende, uden saa forhærdede *La57tinere*, som *Danmark* dog vel umuelig kan have fostret, da selv de mest Forhærdede tilstaae, af uagtet *Digternes Sværmeri* og *Overtro*, *Løshed* og *Letsindighed*, kan *Latin-Skolen* dog for *Smagens*, for *Livlighedens* og *Sprog-Rigdommens* Skyld ikke undvære dem; thi kan selv Skolen "for Døden" ikke undvære de "døde" Digtere, da kan Skolen "for Livet" aabenbar endnu langt mindre undvære de *Levende*.

Misforstaaelse frygter jeg heller ikke; thi hvad jeg før har sagt, gjentager jeg naturligiis her med Flid, at det *Folkelige Stats-Raad*, som gjør en *Dansk Høi-Skole* aldeles nødvendig, ogsaa ved dens Indretning maa staae os levende for Øine; og kunde Man end tiltroe mig det Daarekiste-Ønske, at Stats-Raadets Medlemmer skulde være *Dilettanter i Æsthetiken*, saa seer Man dog nok af min Roes over Dets første, høist *upoetiske* Møde, at det er langt fra min Mening. At de derimod skal være saa godt som mueligt oplyste om *Folke-Naturen*, *Stats-Forfatningen* og *Fæderne-Landet i alle Henseender*, er et Ønske, som baade *Kongen* og *Folket* maa dele med mig, og her er god Leilighed for *Flere* end Skjalde til at gjøre deres Bedste, men deels maa denne Oplysning dog ikke fattes det høiere Præg, som *Folke-Aanden* giver, deels vilde den uden *58Fædernelands-Kiærlighed* holde op at virke velgiørende, og endelig er den hverken tænkelig eller brugelig uden Styrke i *Moders-Maalet*, saa *Skjaldene* kan umuelig undværes. Hertil kommer endnu at "*Oplysningen*", for at være ægte, maa for største Delen udspringe af Enkelt-Mandens eget Liv eller dog prøves derpaa; men "*Stemningen*", som gestalter hans eget Liv, "*Øiet*", hvormed han opfatter dets Begivenheder, og "*Tonen*", hvori han udtrykker sine Erfaringer, dem trænger han til fra Ungdommen af at føre med sig ind i Livet, og det er en af *Hoved-Grundene* for en *folkelig Høi-Skole*. Hvem kan saaledes ei godt forstaae, det var en fortvivlet Sag for alle dem, der har kun Dagen og Veien, og for hele Riget, hvis *Eiendommerne*, som med *Rette* vælge og udgiøre *Kongens Stats-Raad*, ei blev kloge paa Andet end deres personlige og øiebliklige Fordeel, ei stedse bedre lærde at paaskiønne og benytte deres ligesaa *ærefulde* som vigtige Stilling, stedse dybere at føle og klarere at vise sig som Rigets ny "*Ridder-Stand af Dannebrog*", der sætter sin *Ære* i det *almindelige Bedste* og gjør med Glæde de *Opoiffrelser*, det kræver. Børn maatte vi være i Forstand, om vi tænkte, at alt Saadant bestandig vilde komme ved et Slumpe-Træf, eller at selv den bedste *Folke-Natur* paa sine 59gamle Dage kunde undvære en *Konst*, der, uden at ville forkue eller beherske den, kommer den venlig til Hjelp, som en *Daatter* sin aldrende *Moder!*

At der nu ved en saadan Høi-Skole tillige, saavidt mueligt, burde være Leilighed til at erhverve sig de Kundskaber enten i fremmede Sprog eller andre Grene, som Enkelte kunde ønske sig, er vel ganske rigtigt, men betegnes dog her med Flid som en *Bisag*, fordi det nuomstunder netop er den store Anstøds-Steen paa Skole-Veien til Forstand paa Livet, at Man over det *Enkelte* lettelig glemmer det *Hele*, over de *adskilte* Baner det *fælles* Bedste, eller sprænger dog sig Selv for at gjøre *Umueligheder*. At Man ved at betragte sit *Borger-Liv* fra den *høiere* Syns-Punkt, *Folke-Aand* og *Fædernelands-Kiærlighed* skabe, baade fører det langt ædlere og finder det langt mere fyldestgiørende, det lærer baade den gamle og den ny Verdens *Erfaring*; men at Man, ved at *drive* sine *borgerlige Sysler* fra en saakaldet høiere *videnskabelig Stand-Punkt*, som blotte Forsøg, driver dem med mere Nytte og Fornøielse, det er kun en *Tydske Grille*, som hidtil har havt al *Erfaring imod sig*, saa Man gjør sikkert klogest i først at see det *Tydske* *Borger-Liv* (i anden Potens) slaae Sparto til det *Engelske*, inden Man kimser ad Dette og griber efter 60Hint. Længere fra mine Tanker end Solen fra Jorden, er da det Indfald, at vor *Borgerlige Dannelse* skulde baseres paa *Mathematiken*, med samme *strænge* Videnskabelighed, som den Lærde paa de døde Sprog; thi for at *uddøe* behøver *Borger-Livet* hos os aabenbar ingen Skole, og at det i alt Fald maa være ganske andre Folk end de *Danske*, som enten *Mathematiken* eller nogen *stræng* Videnskabelighed kan *giøre levende*, føle de vist selv bedre end jeg kan sige det. Desuden var det jo ligesaa lidt *Mathematik* eller nogen *stræng Videnskabelighed*, som *Latinen*, Man ønskede Mere af i *Roskilde*, men lykønskede sig tvertimod rettelig med, at have ladet alle *Theorier* fare og taget Verden, som den er, og betragtede vi ikke det *Folkelige Stats-Raads* Fornødenheder og Prydelser som *Høiden* af vor *folkelige* og *borgerlige* Dannelse, da var vi jo uheldbredelige Daarer. *Hoved* og *Hjerte* for sin vigtige og ærefulde Stilling, som den levende Forbindelse mellem den uindskrænkede *Konge* og det fribaarne *Folk*, saa lyst et Hoved og saa varmt et Hjerte som mueligt for dette *høieste Borger-Kald*, det kræve vi af *Stats-Raadet*; men det Lys og den Varme udspringer aabenbar hverken af *Mathematik* eller nogensomhelst stræng Videnskabelighed, men af *Fædernelands-Kiærlighed* og en jævn Dansk Tanke-61Gang, der holder sig til det *virkelige Liv* og laaner Kraft af *Folke-Aanden*. De samme Egenskaber som vi kræve hos *Stats-Raadet*, maae vi, om end i ringere Grad, forudsætte hos *Vælgerne* og ønske hos Alle, og saaledes faae vi et klart Begreb om en *folkelig* Dannelse, der slet Intet har med den *Lærde* at gjøre, uden forsaavidt den *lærde Dannelse*, langt fra at bestride den *Folkelige* eller skyde den fra sig, maa stræbe at indslutte den i sig, naar den ikke vil tabe Folkets Yndest, hvoraf den dog i Grunden ene lever, ei blot ud vortes, som *Holberg* lod *Latinerne* høre at de spiste Dansk Brød, men ogsaa *indvortes*, da det visselig ikke er af *Bøgerne* eller af *Blækhornet*, men af *Folke-Livet*, al *levende* Videnskabelighed drager sin Næring.

Kun saaledes i en Sum vil jeg her udtrykke den lærde Dannelses rette Forhold til den *Folkelige*, der visselig ikke medfører, at betragte *Folke-Naturen* som Moder til lutter Fæ-Hoveder, Man kun med *Mathematik* eller *Latin*, med boglig Konst og det dertil hørende "*naturlige Handværk*" kan forvandle til Mennesker. At vor lærde Dannelse hidtil var saa *udansk* som mueligt og kan derfor slet ikke følges, men maa aldeles tilsidesættes ved Indretningen af en "*Dansk*" Høi-Skole, det er soleklart; men at "*Latinerne*" her⁶²inde i Almindelighed dog tænke langt mere *folkelig* end de til daglig Brug vil være bekiendt, har Mødet i *Roskilde* ogsaa beviist, saa de finde det vist allerede ganske klogt af mig, at jeg itide har stræbt at *fordanske* mig selv.

Imidlertid seer det unægtelig fortvivlet ud med at faae en "*Folkelig Høi-Skole*" i et Land, hvor den "*Classiske Jord-Bund*" meer end *noget* andet Sted, har giældt for de *Lærdes Fæderne-Land* og *Latinen* for deres *Moders-Maal*, ja, hvor Man endnu ei kan blive "*Student*" uden at giøre "*Latinsk Stiil*" eller *Dansk Præst* uden at snakke *Latin*, saa her synes ei at være andet Raad end den fortvivlede *Engelsk-Mands: hjælp jer selv!* Var der nu intet Andet, maatte vi naturligviis ogsaa gribe til det, saa de af os, hvis Løsen er "*Danmark til Domme-Dag*", lagde sammen hvad vi havde, Hoveder saavel som Skillinger, til det store Øiemed; thi fordi de Lærde var uheldigviis blevet *Latinerne*, maatte *gamle Danmark* dog ikke aandelig forgaae; men under saa folkelig en *Konge*, som *Frederik den Sjette*, ei ubekiendt med *Christian den Fjerdes Martyr-Krone* for *Fæderne-Landet*, giennem *halvtredsindstyve Aar Moders-Maalets*, de *Danske Skjaldes* og *Nordisk Videnskabeligheds* mageløse Velynder og Velgiører, ⁶³under *Hans Septer* maa det *Danske Raad* "*gaae til Kongen*" dog langt foretrækkes! Gid derfor kun det *Folkelige Stats-Raad*, som ogsaa i denne Henseende slog den rette Vei ind, havde vidst saa god Beskeed med *Danmarks Krønike* som En af os, da vilde *Majestæten* vist gierne laant Øre til *Danskens Bøn* om at faae tilbage hvad aabenbar fra *Arilds-Tid* var *ikke* *Latinen* men *Dansken* tilkeiset. Dog, ogsaa *ubedet* har *Kong Fredrik den Sjette* gjort *Dansken* alt det Gode, Han kunde optænke og som *Forsynet* satte i *Hans Magt*; saa jeg formoder, at mit *Finger-Peg*, altid ubetydeligt, er her aldeles overflødig. Da jeg imidlertid er vant til at betragte hele min *Person* som *overflødig i Danmark*, uden derfor selv at tilintetgiøre den, saa lader jeg ogsaa mine sagtens overflødige *Penne-Strøg* gaae for hvad de er og giøre lidt Gavn, om de kan, naar de, efter min *Overbeviisning*, allenfalds giør ingen Skade.

For at Læseren imidlertid ikke skal tage feil og tænke, jeg er saa stærk i *Selv-Fornægtelse* og drives af saa *rene* *Bevæg-Grunde* til *Skrive-Dyden*, som *Ovenstaaende*, strængt taget, kunde lade formode, vil jeg dog betro ham i *Hemmelighed*, at jeg paa en *Maade* offenlig (det vil sige: paa *Tryk* der er som *Manuskript* for *Venner*) har *spaaet* om at det *Ridderlige Academi* i *Sorø* blev snart til ⁶⁴en *Dansk Høi-Skole*, og da Man dog *nødig* vil være en "*falsk Prophet*", naar Man har *spaaet* noget *Godt*, er det ganske naturligt, at jeg *peger* alt hvad jeg kan, for at blive en sand *Spaamand*, thi halter det end lidt med *Prophetien*, naar Man selv arbejder paa *Dens Opfyldelse*, hvad da? meget heller halte end slet ikke gaae!

I *Gylden-Aarets Morgen-Røde* (ved *Kongens Fødsels-Dag 1834*) da jeg stod og kigede *Stjerner* paa min *Viis* og *nynnede* ved mig selv:

- ¹ Hvad er det for en Lille,
Der vugges nu paa Hav,
Hvor Bølger ikkun trille,
Hvor alle Storme tav?
Hvad staaer der i hans Stjerne?
Hvad slumrer i hans Hjerne?
Hvad smiler i hans Drøm?

Da ahnede det mig ikke blot, hvad rigtig slog til, at *det Aar* vilde krone *Frederik den Sjettes Kongelige Værk* og blive *Gylden-Tallet* i den *Danske Almanak*; men inden jeg vidste det, var hele *Stuen* fuld af *Fremmede* (*figurlig* talt), og jeg kunde ikke bare mig for, blandt mange andre *løierlige Complimenter*, at sige halvhøit:

- ¹ Ja, *Brage Bænke-Pryder!*
Jeg øiner dig i *Soer*,
Hvor klarlig du udtyder,
⁶⁵Hvad der er *Stort i Nord*,
Hvad der er *Danmark givet*,
Hvad der er godt for *Livet*,
Og klogt for *Askurs Æt!*
- ² Et *Lys* sig da udbreder,
Som trindt i *Mark* og *Skov*
Om *Liv* og *Sandhed* freder,
Forklarer *Friheds Lov*,
Som *Idræt*, *Ord* og *Tanker*
Kun holder saa i *Skranker*,
At *Frihed* kan bestaae!

Det var dumt af mig, vil Man kanskee sige, men det er dog ikke min Anskuelse, thi jeg mener netop, det var snildt, naar jeg vilde slippe nemt til at blive en sand Spaamand; thi jeg maa fortælle Læseren, hvad han dog sagtens veed, at jeg er hvad Man kalder lidt "overtroisk" af mig, hvad selv de Lærde mene, jeg, som *Digter*, har Lov til at være, og jeg troer blandt Andet stærkt paa *For-Varsler*, skiøndt kun paa et eget Slags, der har stadfæstet sig saa tit for mine Øine, at jeg leer ad dem, der lee ad *min Over-Tro*.

Dog, jeg vil være ganske aabenhjertig, saa Læseren selv kan see, hvad *Kneb* jeg bruger, naar jeg *spaaer*, saa det skal ikke let slaae feil, og dømm 66da selv, om det var *dumt* af mig at spaae om den *Danske Høi-Skole i Soer!*

I Kong *Volmers* Dage, som vi bestandig komme tilbage til, naar vi vil vide hvad den *gamle* Danmarks-Historie *endte* med, var, som bekienet, Biskop *Axel* saa at sige Manden for det Hele, og blandt sine mange "*gode Gierninger*" til det *almindelige Bedste*, var det vel i hans Øine den Ypperste, at han lagde Grunden til det store *Munke-Bur* i *Soer*; thi eftersom han var en *Catholsk Biskop*, troede han, det vilde være til Gavn baade for hans egen og hans kiære Forfædres Sjæle, saa de slap taalelig ud af *Skiærs-Ilden*. Da han imidlertid skal have paalagt Munkene i *Soer* ikke blot at messe Latin men ogsaa at skrive *Danmarks Krønike*, og da Man virkelig under vor *første* Oldenborgske Konge i samme *Munke-Bur* fandt den "*Danske Rim-Krønike*", der ikke blot blev den *første* Danske Bog, Man lod prænte, men blev, giennem hele det Sextende Aarhundrede, *Danmarks* almindelige *Læse-Bog* og er virkelig den *ægteste danske* Bog, jeg i alle mine Dage har læst; saa var allerede Dette i mine Øine et *stort Forvarsel* om, at *Soer* skulde hjælpe gamle *Danmark* ud af *Skiærs-Ilden* og i *Nyaars-Tiden* aabenlyst, som i *Middel-Alderen* hemmelig, nære en saadan mageløs *jævn* Begeistring for *Fæderne-Land* og *Moders-Maal*, som *Rim-Krøniken* aander fra Først til Sidst.

Det var imidlertid langt fra at blive derved, thi da *Kloster-Godset* ved Reformationen var blevet *Kron-Gods*, fattede allerede *Christian* den *Fjerde* den ypperlige Ide om et "*Ridderligt Academi*" i *Soer*, hvor den haabefulde Ungdom skulde lært at lyde og at ligne *Kongen*, der baade kiendte og elskede *Fæderne-Landet*, til hvis Bedste Han ikke blot vovede men opoffrede sit daadfulde Liv, og havde *Moders-Maalet* prægtig i sin Magt. Nu, *Christian* den *Fjerde* blev i denne som i enhver Henseende vor *kronede Martyr*, der først efter Døden høstede Frugt af sine Kongelige Bestræbelser, og Man skal ikke let kunne sige, hvad der var umueligst: enten at faae det *Syttende Aarhundredes* Danske *Latinere* til at tale deres *Moders-Maal* eller at faae samme Aarhundredes *Adelsmænd* til at elske deres *Fæderne-Land*. *Ridder-Academiet i Soer* under *Christian* den *Fjerde* var altsaa et "*utidigt Foster*", der kun fik Navn i Moders Liv og kom til at hvile som et dødfødt Barn i sin Kongelige Faders Arm; men i *Frederik* den *Tredie* efterlod vor *store Christian* sig dog en levende Søn, der passede til sin Tid, som Mor68gen-Stjernen til Natten, og begyndte, saasnart han blev Seperet mægtig, en underfuld Opvækkelse af sin Faders mange herlig undfangede men i Fødselen kvalte Børn, der nødvendig i Tidens Løb ogsaa maatte strække sig til *Ridder-Academiet i Soer*.

Og see, saasnart *Normanden* *Ludvig Holberg* havde slaaget sig til Ridder paa det "*Classiske Uvæsen*" og vakt *Moders-Maalets* Genius af Dvale, ligesom hans gamle Lands-Mand, *Erik Ordkræng*, slog sig til Ridder paa *Greppernes søde Moder* og vakde *Fredegod* af Dvale, da oprettede Kong *Frederik* den *Femte* *Ridder-Academiet i Soer* paa Ny, *Holberg* skiænkede det sit *Friherskab*, ærlig tjent ved munter Skrift paa *Moders-Maalet*, og det blev virkelig en *Patriotisk Høi-Skole*.

Det var kun et Veirlys, kan Man sige, men det var dog ikke blot meget smukt, det var virkelig et ganske eget Slags *Nordlys*, der gjennem en heel Menneske-Alder udbredte en vis mild patriotisk Oplysning og Varme, der vel ikke gjorde nogen Sommer, men spaaede dog om Vaarens Nærmelse, som naar *Peder* kaster den varme Steen i Vandet.

Dog, da vi her kun har med "*Varsler*" at gjøre, hvortil saadanne *Veirlys* unægtelig høre, vil vi her slet ikke indlade os paa: hvad *Ridder-Academiet* under *Frederik* den *Femte* og 69 *Christian* den *Syvende* mere var eller ikke var, og om det *især* var Dets *Fortrin* eller Dets *Mangler*, det maatte takke for sin Helsot, hvortil aabenbar *begge* Dele bidrog; men jeg vil blot tilføie, at da jeg, for henved *tredive* Aar siden, første Gang gjæstede *Soer*, hvor den *Patriotiske Høi-Skole* stod tom og øde, men hvor de talrige Minder om det *Ædle*, det *Kraftige* og *Kiække* i *Fæderne-Landet*, lige fra Kong *Volmers* Dage til nu, sammenklyngede sig i det kiærligste *Moder-Skiød*, jeg har seet, og syndes mig der i Opstandelsens visse Haab kun at smile ad Døden, da gjorde det saa vidunderlig *Dansk* et *Indtryk* paa mig, at jeg for Alvor fik Lyst til at *fordanske* mig selv, hvad neppe heller mislykkedes.

Om jeg med saadanne *Varsler* for Øie havde vovet at sige: Kong *Frederik* den *Sjette* opretter vist den *Danske Høi-Skole i Soer*, som Biskop *Axel* allerede for sexhundrede Aar siden udlagde *Grunden* til, som *Christian* den *Fjerde* gav Navn og *Frederik* den *Femte* sin første Skikkelse, og hvis blotte *Skygge* var en *Pillegriims-Reise* værd for alle *Danske* Unger-Svende; da kunde Man have kaldt det omtrent hvad Man vilde; men da jeg hverken har sat Navn eller Aars-Tal til min *Spaadom* om *Soer*, men blot sagt: der bliver *med det Første* saa vist en *Dansk 70Høi-Skole*, som den allerede var der, saa indseer Læseren vel, jeg har Intet vovet, men kun øvet mig lidt i den *historiske Spaadoms-Konst*, der ei er at foragte.

Altsaa, slaae ikke alle historiske Mærker feil, som de neppe kan, uden *Forsynet*, som Det ikke kan, havde

forregnet sig, da faae vi snart en *Dansk Høi-Skole i Soer*, som det sig bør, baade *Høi-Kongelig* og *fri-folkelig*, og der vil Man lære, hvordan *gamle Danmark* kan leve op i en splinterny Skikkelse, ligesom det gamle Lands-Thing ved *lis-Øre* levede op paa Palalet i *Roskilde*, og den Lærdom vil mangan Dansk Unger-Svend finde saa fornøielig (især da han *ikke* skal examineres i den), at naar han kommer hjem, vil han ikke blot søge at udbrede den, men fremfor Alt prøve paa sig selv, om den holder Stik, og naar han seer det, med Fornøielse arbeide paa, at hele Verden kan faae det at see paa en skikkelig Maade, uden just at falde med Dørren ind i Huset til os, men at den ogsaa kan faae det at see paa *den Maade*, naar den endelig vil. Det kalder Man "*søde Drømme*" nuomstunder, og det er ganske rigtigt, de følge med den "*søde Søvn*", som her har hjemme; men der er meget *mere Sød* i Danmark end *Søvn* og *Drømme*; thi det Ene svarer til det Andet, saa *Danne-Kvinden* er ogsaa *sød*, baade som *71 Moder* og *Ægte-Fælle*, og *Moders-Maalet* er da naturligviis paa deres Læber *sødt* tilgavns, og naar de seer, at *Dannemænd* vil ikke mere være enten *Latinere* eller *Tydskere*, *Franskmænd* eller *Engelsk-Mænd*, men dem selv i *Tro* og *Ære*, da vil de vist saaledes forsøde os Livet, at alle Offere falde os lette, og at naar de og Fæderne-Landet, vor fælles søde Moder, igien kom i Fare, da var "*Seier eller Død*" os den *sødeste* Tanke!

- ¹ Hvor Axel hviler
I lyse Chor,
Hvor *Holberg* smiler
Ad Feil i Nord:
Fra *Sællands* Hjerte,
Kong *Frodes* Ark,
Kast, Minde-Kierte,
Paa *Daners* Mark
Dit Lys det milde!
Blus op, skøndt silde,
Dog ret tilpas!

Saaledes vilde *Saga-Skjalden* sluttet *Talen*, men *Bog-Ormen*, som daglig mere spiller Mester i Huset, anmærkede spydig, at en *Tale*, som ingen Begyndelse har, behøver heller ingen Slutning, medens en *Bog*, der vil tækkes Læseren, aldrig kunde ende daarliger end med at pege paa "*ubeskrevelige*" Følelser. Det er maaskee endog, tilføiede *Bog-Ormen* i en myndig Tone, allerede en Feil, at han "*med Munden*" har faaet Lov til at føre sine Indfald til Bogs, men Slutningen maa overlades mig, eller jeg flytter ud af Huset.

Læseren kan aldrig troe, hvor ondt en stakkels Pen har det, som skal tjene saadanne "*to Herrer*", saa det var høilig at ønske, de kunde skilles ad paa en skikkelig Maade, ved det *Skjalden* kom til at bruge sin *Mund*, som tjener baade ham og Tilhørerne bedst, og *Bog-Ormen* beholdt *Pennen*, som ene passer til ham, men da det ogsaa netop er denne "*Skiften* og *Delen*" begge Arvinger, hver af sine Aarsager paastaaer og hver paa sin Viis anbefaler, syndes det ikke meer end billigt, at de, som her i Huset Begge er indskrænkede til *Pennen*, fik Lov til, saavidt mueligt, med den at vise, *hvem* den med Rette tilhører.

At slutte Bogen kan derimod ikke tilkomme Nogen af Parterne, men kun den *Upartiske*, som *Historie-Skriveren* skal stræbe at nærme sig, og ham bedes nu Læseren skienke et Øiebliks Opmærksomhed!

Et Folk uden *Moders-Maal* er som en *Konge* uden *Rige*, og Begge er i Grunden lige vilde tjent med at deres Besiddelser kun staae "*paa Papiret*", det er en ubestridelig Erfarings-Sætning, og at et *aandløst* Sprog i *Folke-Munden* svarer til et *magtesløst* Spir i *Konge-Haanden*, er heller ingen stor Hemmelighed; thi er det "*Almeen-Aanden*" der gjør Riger stærke, og er *Moders-Maalet* hos alle *naturlige* Folk Dens Legeme og Liv-Udtryk, da vil intet Rige blomstre, med mindre *Moders-Maalet* i sin bedste og kraftigste Skikkelse ret egenlig hersker. Det *folkelig* og *borgerlig* velgiørende ved *Reformationen* i det *Sextende* Aarhundrede var derfor *Moders-Maalets* Indsættelse i sine naturlige Rettigheder; men kun i *England* var Denne nogenlunde fuldstændig; thi i *Tydskland* og hos os kom *Latinen* til at herske i *Skolen*, og da *Skolen* igjen beherskede *Kirken*, og *Moders-Maalet* ikke som i *England* havde noget Rygstyd i en ligesaa offenlig som fri *Folke-Stemme*, nedsank Det nødvendig i den *Aandløshed* og *Ringe-Agt*, hvori det *Attende* Aarhundrede forefandt Det. Giennem hele dette Aarhundrede stræbde Det vel med *Pennen* at gjøre sig giældende og kom derved virkelig til Hæder og *Ære* paa *Papiret*, men det var ogsaa Alt, og maa nødvendig blive Alt, naar ikke enten *Livet*, som i *England*, kan udvikle sig aldeles uafhængig af *Skolen*, eller *Moders-Maalet* virkelig kommer til at herske i *Den*. Man har derfor ogsaa giennem det *Attende* Aarhundrede paa en Maade *indført* det i alle Skoler, men ingenlunde som *Herre*, kun som *Træl*, i de lærde Skoler som *Træl* for *Latinen* og i alle Skoler som *Træl* for *Bogstav-Skriften*, der dog, naar den er allerbedst, kun er *Moders-Maalets* *Skygge*, der skal følge, ingenlunde beherske *Legemet*. Under saadanne Omstændigheder seer det virkelig fortvivlet ud; thi Kløften mellem *Menig-Mand* og de *Bog-Lærde* er giennem Aarhundreder voxet til et svælgende Dyb, der synes knap i *Skjaldens* *Fjeder-Ham* at kunne overfares, og enhver *Bro-Lægning* vilde sikkert ogsaa mislykkes, hvor ikke den *virkelige Folke-Stemme* havde tilbagevundet sin naturlige Stilling ved *Majestætens* *Øre*; men dette maa indgyde de *Bog-Lærde* en saadan *Ærbødighed* for *Moders-Maalet* og avle saa levende en Overbeviisning om *Mundens* For-Ret og For-Trin til at føre *Ordet*, at de ei længer kan ansee deres egen *fremmede* Betragtning og *døde* Behandling af *Moders-Maalet* enten for en Fuldkommenhed eller en Ubetydelighed, men for en stor *Ulykke*, hvorpaa det ligesaavel er dem som Folket høist magtpaaliggende,

der saa godt og saa snart som mueligt raades Bod. Hvor afgjort en Sag det 75da end *før* vilde været, at de *Bog-Lærde*, med faa Undtagelser, vilde af al Magt fraraade og frabede sig en saadan *fri* og *folkelig Høi-Skole*, som her er foreslaaet, vil de dog *nu*, naar de kun forstaae deres *egen Fordeel*, finde den høist ønskelig, som det eneste Middel, hvorved de *Bog-Lærde* efterhaanden kan tilbagevinde det manglende *Mesterskab i Moders-Maalet* og derved den *levende* Indflydelse paa Folke-Meningen og Folke-Stemmen, der ene kan erstatte dem det uretmæssige *Herredømme* derover, de nu for bestandig har mistet. Lægges Man nu hertil den *Fædernelands-Kiærlighed* og "*Lyst til Livet*", Man i alt Fald hos de yngre *Bog-Lærde* kan gjøre sikker Regning paa, da vil Man finde, at en *Dansk Høi-Skole* for *Fæderne-Land* og *Moders-Maal* er langt fra at være en luftig Drøm, da det meget mere er et nødvendigt *Folke-Ønske*, som baade Regjeringen og de *Bog-Lærde* vinde usigelig meget ved baade saa snart og saa godt som mueligt at tilfredstille, medens vi skal takke Gud, vi tilhøre et Folk, der hverken vil være ubeskedent i sine Fordringer eller uskiønsomt mod sine venlige Ledere paa den naturlige Vei til Oplysning om hvad *Det ønsker* at kiende, og til et Lyksaligheds-Maal, *Det selv* har *Lyst* til at naae. Sagen er naturligviis vanskelig, men *Prøven* er *nødvendig*, *Lysten* 76driver Værket, og *Danmarks Lykke* er mageløs, saa der lykkes sjelden det Rimeligste, men altid *det Bedste*.

Ja, *Danmarks Lykke* er *mageløs*, thi *Latinens Afskaffelse*, selv i den lærde Skole, der alt har fundet Sted i *Frankrig*, nuomstunder det *Romanske Hoved-Land*, vil i *England*, *Tydskland* og *Norden* følge af sig selv, og ved *Moders-Maalets Herredømme* bliver Dannelsen ogsaa af sig selv paa en Maade *folkelig*, det være sig med eller uden *Aand* og *Hjerte*. Andensteds kan dette *Uafvendelige* blive en meget betænkelig Sag baade for *Regjeringen* og de *Boglærde*, men i det ældgamle *Konge-Rige* Danmark, saa at sige ægteviet til *Historiens Aand* og dermed til al *menneskelig Videnskabelighed*, vil det ligesaavel være *Kongens* og de *Lærdes* som *Folkets Triumph*, naar blot ikke det *Aandløse* og *Dyriske*, men det *Aandfulde* og *Menneskelige* faaer Overhaand. Medens nemlig den *Romerske Historie* og *Poesi* var den *forgiftigste* Sjæle-Føde, Man kan tænke sig baade for "*Kongelige*" Embeds-Mænd og "*Nordiske*" Lærde, vil *Dansken* aabenbar være den bedst muelige for Begge, saa her vil *Moders-Maalets Herredømme* og *Oplysningens Folkelighed* nødvendig skabe et *Gylden-Aar* for 77alt *Ædelt* og *Godt* baade hos *Høie* og *Lave*, hos *Læg* og *Lærd*.

De *Danske* er det *fredeligste* af alle Folk, og lade sig heller forkue, end de *daglig* vil stimes med Nogen, derfor er det meget mueligt, at selv naar hele *Europa* kom i Oprør, vilde *Danmark* sidde stille; men var det ikke i Forveien levet op, ved at løses af Baandene, hvori Det taber baade Mod og Kraft, da vilde Det opluges af Naboerne, og *Dronningen* i *Norden* ende med at *trælle*, ventelig for *Tydsken*. Dette vilde sikkert blevet Enden, hvis ikke *Majestæten*, efter forgiæves at have anvendt alle de andre Midler, der, efter kloge Folks Mening, kun de vække *Almeen-Aanden* og oplive *Virksomheden*, havde grebet det *Rette*, ved at skabe den *fri Folke-Stemme* en *ny Mund* efter Tidens Tarv; men Dette vil sandsynlig ikke blot redde *Danmark*, men hæve det til samme Glands i *Nyaars-Tiden*, som aabenbar engang i *Fredegods-Tiden*, hele *Nordens Guld-Alder*, maa have omstraalt Det. Kun er det soleklart, at *Folke-Stemmen* umuelig kan udrette saa store Ting, med mindre en *Folkelig Høi-Skole* kiærlig uddanner og veileder den, saa Alt i Riget efterhaanden kan gestalte sig i levende Sammenhæng dermed. Det er nemlig ikke blot umueligt, at det *Folkelige Stats-Raad* kan opfylde sin *Berøstelse*, uden stedse bedre at blive bekiendt med *Folke-Naturens* og *Fæderne-Landets Tarv* og faae *Moders-Maalet* i sin Magt, men det er ligesaa umueligt, at *Danmark* kan blomstre, uden først at løses af den *Kirke-Tvang*, *Skole-Tvang* og *Almisse-Tvang*, der Altsammen er af fremmed Oprindelse og forknytter saa ømfindtligt og spærlemmet, saa kiærligt og kvindeligt et *Folke-Liv*, som det *Danske* altid har været og altid maa blive!

- ¹ Gik alle Konger end paa Rad,
I deres Magt og Vælde,
De mægted dog ei mindste Blad
At sætte paa en Nælde,

og hvad er dog en Nælde mod et Menneske! hvor langt hemmeligere, friere og forunderligere en Ting er ikke *Menneske-Livet*, end Urternes paa Marken! Intet Under da, at *Skole-Mesterne*, ved at ville omskabe alle Folks Liv efter deres Hoved og Bogstav-Skrift, kun, saavidt mueligt, har slaaet alle Folk aandelig ihjel, og hvad det *Danske Folk* angaaer, da synes Det vel, ligesom *Kvinden*, at kunne giøres til hvad Man behager, men er netop derfor ogsaa, ligesom *Kvinden*, i Grunden *aldeles uforanderligt*. Hvem der har deres Styrke i *Hovedet* faaer ikke let Udseende af at have undergaaet en *Hoved-Forandring*, men det faaer Den meget let, der, som *Kvinden* og det *Danske Folk*, kun har sin Styrke i *Hjertet*, uden at det dog er Andet end et tomt Skin med *Forandringen* og er kun Sandhed, at *Hjertet* derved enten *brister* eller *bløder*!

Naar jeg tænker paa, hvor langt dette er fra den *Latinske* og *Tydske Tanke-Gang*, der i hele *sex* Aarhundreder baade giennem *Kirke* og *Skole* har bemægtiget sig vore *Hoveder*, og, naar *Hjertet* knurrede eller krympede sig dog ved det *Unaturlige*, kiøs det med "*Bibel* og *Christendom*", som om det var disse *Over-Naturligheder* "*Kiødets Sands*" oprørde sig imod; da finder jeg det vist nok urimeligt, at selv *Engle-Tunger* skulde kunne overtale den nærværende desuden lidt tunghøre Slægt til saa ganske at vandre i et "nyt Levnet", og endnu urimeligere at tænke, min døvstumme *Pen* kunde dertil bidrage det Mindste. Ja, da staaer *Han* mig levende for Øie, hvem jeg kalder "*Herre* og *Mester*", om Hvem alle *Tunger* bekiende, at *som Han* har intet Menneske havt Ordet i sin Magt, og om hvem jeg troer, at *Han* ledsagede sit Ord med mageløse Gierninger af *Guddoms-Kraft* og *Menneske-Kiærlighed*; *Han* staaer levende for mig, med Taare paa Kind,

med Øiet hæftet paa sit Folks *Hoved-Stad*, og med det vaandefulde Ord paa Læberne: gid du dog vidste endnu i Dag 80hvad der tjener til din *Fred*, men nu er det skjult for dine Øine!

Det er derfor ingenlunde i Drømme eller i nogen Slags Ruus jeg yttre det store, tilsyneladende urimelige Haab om *Danmarks* nærmeste Frem-Tid, det er kun fordi jeg ved *modent Overlæg* fandt langt overveiende Grunde til at haabe det *Bedste*, og fandt det *umueligt* for mig at gjøre noget Andet, før jeg saa rolig og saa tydelig, som jeg kunde, havde peget paa den ny, rosenstrøede Bane, jeg saae aabnet for det Danske *Folke-Liv*, af *Dets Frelser* med *Torne-Kronen*, som, efter min Anskuelse, er Kong *Frederik* den *Sjettes* rette *Borgerlige* Kiendings-Navn. Ved *Hans* Haand er nemlig den *Danske Bonde-Stand* frelst fra sin lange, uforskyldte *Trældom*, ved *Hans Livsalighed* fremlokkedes den gamle *Hjarne-Sang*, der laae begravet i *Danmarks* Hjerte ligefra *Fredegods* Dage, og endelig skar *Han* Folke-Munden for det ulykkelige *Tunge-Baad*, der var blevet saa gammelt, at det syndes en ulægelig Natur-Feil. Det var de tre store *Mirakler*, *Fornyelsen* krævede, og om deres Muelighed var det naturligt at tvivle; men hvad der meer behøves er i Sammenligning kun *Smaa-Ting*, som *Konge-Haanden* uden mindste Fare, naar Den dertil føler sig bevæget, kan udrette med et ⁸¹*Penne-Strøg*; thi paa *Tvangen* nær kan næsten alle Indretninger blive, som de ere, og selv den "*Danske Høi-Skole*", har vi seet, er for længe siden baade stiftet og udstyret, saa den behøver kun at tilbagegives til sin forfeilede Bestemmelse. Stor nok kan den Forandring i *Tanke-Gangen* være, som hertil udkræves, men *større* end den, der maatte foregaae i et *Præste-Hoved* af den gamle Skole, før denne Pen kom til at pege saaledes, er Forandringen dog *ikke*, og da den er til det *Folkelige* fra *Arilds-Tid*, kan den aabenbar i et Øieblik foregaae hos *Dannemænd* i Hundredtusind Tal, især da den aldrig har holdt op at herske hos vor Frue: *Danne-Kvinden*. Da *Præsten* nu tillige paa det Alvorligste tør forsikre alle dem, der ændse hans *Prædiken*, at "*Christus*", langt fra at have det Mindste mod *Kirkens*, *Skolens* og *Godgjørenhedens*, som er *Troens*, *Haabets* og *Kiærlighedens* Frihed, tvertimod anbefaler den til alle sine *Discipler*, og vil øiensynlig *velsigne* det verdslige *Rige*, hvor den i Sandhed bliver "*Lov og Ret*", saa er det intet Sværmeri, men en ligesaa rimelig som kiærlig Formodning, at *Danmark*, efterat have gjort de første Skridt, som *koste*, ogsaa vil gjøre de Følgende, som *lønne sig*, og ingenlunde vægre sig ⁸²ved at træde i sine egne ældgamle, priselige Fod-Spor, da Forstands-Øiet atter opdager dem, og Mellem-Tiden selv har borttryddet de Hindringer, den optaarnede, ei for at afbryde Banen men for at hindre ubetimelige Anstrængelser.

De eneste *virkelige* Hindringer for det *Danske Folke-Livs* glædelige *Fornyelse* er "*Gjælden* og *Bonde-Sagen*", men naar kun de ædle *Natur- Kræfter* tilbagevinde deres fri Virksomhed i den nyskabte *Kongelige Orden*, naar vi ikke sprænge os selv ved at prøve paa Umueligheder, og ei røre meer end høist nød vendigt ved det ømme Sted, vil sikkert ogsaa disse to gamle Saar læges langt hastigere end Man skulde tænkt, det Ene af *Tiden* og *Lykken* og det Andet af det mageløse *Danske Hjerte*. Ja, af Alt hvad der i hedensk Blindhed forgudedes paa Jorden var Intet saa guddommeligt som dette *Hjerte*, fra *Arilds-Tid* fælles for *Kongen* og *Folket*, hængende fast ved *Fæderne-Landet* og liggende paa Tungen i vort liflige *Moders-Maal*, saa Det kan gjøre større Ting end Disse, og lære hele Folket at synge med Fryd:

1 Mens selvgjort Lyn og Torden,
I Raad-Huus og paa Val,
Bortskræmmed Fred fra Jorden,
Udbredte Død og Kval,
⁸³Kun gienlød *Danmarks* Vange
Af høie Fryde-Sange
Til Freds og *Fredriks* Priis!

2 Det gienlød vidt paa Jorden:
"Han løser alle Baand",
Den ædle Drot i Norden,
Ham driver Friheds Aand;
Han binder kun fra Oven
Urettens Haand med Loven,
Sit Folk med *Kiærlighed*!